

O priimkih Minatti, Menart in Šeligo

MARKO SNOJ

Slovenci živimo na edinstvenem svetovnem stičišču romanskega, germanskega in slovanskega sveta in to stičišče odsevajo tudi priimki mož, katerih življenja in dela se spominjamo danes.¹

Priimek *Minatti* je romanskega, italijanskega izvora, in sicer je v Italiji danes prisoten zlasti v Toskani (31 družin) in deželi Trentinsko - Zgornje Poadižje (23 družin).² V italijanskih priimkih ima pripona *-i* patronimično funkcijo, podobno kot pri nas *-ič*. Prvi nosilec priimka *Minatti* je bil torej 'mali Minatto', tj. 'Minattov sin'. Rojstnega imena *Minatto* v Italiji danes ni več zaslediti, ohranja pa se v priimku *Minato*, ki ga ima 172 italijanskih družin,³ od teh 106 v deželi Benečija (Veneto). Ime *Minatto* je hipokoristična tvorjenka iz imena *Mino*, to pa je hipokoristična krajšava imena *Giacomino*, manjšalnice svetniškega imena *Giàcomo*, ki se je razvilo iz latinskega *Jacobus*.⁴ Latinsko ime je prevzeto iz grškega *Ιάκωβος*, to pa iz hebrejskega *Ya'qob*, ki etimološko ni pojasnjeno. Priimek *Minatti* je torej narejen iz svetopisemskega osebnega imena *Jakob* po italijanskih fonetičnih zakonih in po italijanskih imenotvornih vzorcih.

Priimek *Menart* je nemškega izvora. Skupaj z različico *Menard* je prevzet iz nemških različic *Menbart*, *Menbard*, ki sta se razvil iz *Meinbart*, ta pa iz starovisokonemškega osebnega imena *Meginhart*. To ime je besedotvorno svojilna zloženka iz starovisokonemških besed *megin* v pomenu 'moč, sila, sposobnost, vrlina' in *barti*, ki pomeni 'trd, trden'. Njegov prvotni pomen je 'kdor ima trdno moč, silo, sposobnost, vrlino' (Kohlheim 2005: 454).

¹ Prispevek, prvič predstavljen na posvetu *Od intimizma do reizma* 1. 10. 2024, je nastal v okviru programa P6-0038, ki ga financira ARIS.

² <https://www.cognomix.it/mappe-dei-cognomi-italiani/MINATTI> (3. 2. 2025).

³ <https://www.cognomix.it/mappe-dei-cognomi-italiani/MINATTO> (3. 2. 2025).

⁴ V Italiji je bolj razširjeno žensko ime *Mina* (pri nas *Minka*), ki poleg iz *Giacomina* lahko temelji tudi na *Guglielmina*, *Gelsomina* in *Gerolamina* (de Felice 1978: 21–22).

Priimek *Šeligo* je, sodeč po tvorbi, slovanskega, slovenskega izvora. Njegovo žarišče je Savinjska regija, kjer je še danes najpogostejši. Od 157 nosilcev tega priimka jih kar 107 živi v Savinjski regiji.⁵ Poleg pri nas je sicer redko znan tudi na Hrvaškem. Po drugi svetovni vojni so tam našli skupaj 15 nosilcev. Ob priimku *Šeligo* se pojavlja tudi *Šeliga*, ki ima pri nas 58 nosilcev,⁶ na Hrvaškem pa 18.⁷ Razmerje med obema priimkoma ni enoznačno razločljivo. Priimek *Šeligo* je lahko prvotni zvalnik od *Šeliga* ali pa je priimek *Šeliga* nastal iz *Šeligo* po napačnem razumevanju drugega kot tožilniške oblike (tako kot v mlajših izposojenkah *kila*, *komanda* iz nemških *Kilo*, *Kommando*). Če je pravilna prva možnost, je ime tvorjeno s pripono *-iga*, ki ima pri nas hipokoristično funkcijo. Najdemo jo v priimkih iz osebnih imen, na primer *Juriga*, *Taciga*, *Beliga*, *Rodiga*, prvotno morda s slabšalno konotacijo, kakor v občnih imenih *baj-tiga*, *potepiga*. Korenski morfem *šel-* pa je bolj zagoneten, saj se v slovanskem imenskem gradivu – razen v teh in še nekaterih slovenskih priimkih – sicer ne pojavlja. Razložimo ga lahko z domnevo o napačnem branju predgajičnega zapisa *Sheligo*, ki ga je mogoče brati z vzglasnim *š-* ali *ž-*. Če je domneva o prvotnem vzglasnem *ž-* upravičena, bi bilo pravilno branje teh priimkov *Želigo* oziroma *Želiga*. V korenskem delu tako razumljenih priimkov lahko prepoznamo prvo sestavino slovanskih osebnih imen *Želislav*, *Želimir*, *Želimisl*, *Želibor*, ki so ohranjena pri drugih Slovanih, pri nas pa v mnogih priimkih, kot na primer *Žele* in *Želje*, ki sta izvorno zvalnika ali patronimika od *Žel* oziroma *Želj*, in *Želko*, *Željko*, v katerih je pripona *-ko* nadomestila izgubljeni drugi člen *-slav*, *-mir* ipd. In če je pravilna možnost, da je varianta *Šeligo* v odnosu do *Šeliga* prvotnejša, lahko izhajamo neposredno iz slovanskega osebnega imena **Želigoj*, v katerem se je končni *-j* reinterpreteriral kot podaljšava osnove. Tako reinterpreteracijo zasledimo v priimkih *Čeligo* iz *Čeligoj* in *Stago* iz *Stagoj*.

Na Slovenskem ni tako malo priimkov, v katerih je današnji gajični zapis narobe prečrkovan iz starejšega bohoričičnega. Osredinimo se le na tiste, v katerih imamo v gajici *š* namesto pričakovanega *ž*, med temi pa izpustimo dvojnice z nihanjem v izglasju tipa *Ramovš* : *Ramovž*, ki so lahko nastale po onezvenečenju v izglasju, in prevzete primere tipa *Šafran* : *Žafran*, *Žibret*, *Šibret*, ki jih je mogoče razlagati tudi z izposojjo v različnih obdobjih. Tako nam na cedilu ostanejo *Sitnik* poleg *Žitnik*, *Ješek* poleg *Ježek*, *Ješovnik* poleg *Ježovnik*, *Šlebnik* poleg *Žlebnik*,

⁵ <https://www.stat.si/imenarojstva#/names?lastname=%C5%Aeligo> (3. 2. 2025).

⁶ <https://www.stat.si/imenarojstva#/names?lastname=%C5%Aeliga> (3. 2. 2025).

⁷ LPSRH, 636.

Tršan poleg Tržan in morda še kako. Vemo, da se s pripono *-nik* tvorijo priimki iz rastlinskih imen, na primer *Lipnik*, *Breznik*, *Baznik*, *Beznik* (iz *bez* 'bezeg'), *Črešnik*, tudi nizkih in enoletnih, npr. *Grabornik*, *Koprivnik*, in tudi kulturnih, npr. *Fižolnik*, *Lečnik*, *Salatnik*, *Solatnik*, *Rožnik*, morda tudi *Pirnik*, *Prosnik*, *Česnik*, *Repnik*, *Zelnik*, torej je *Šitnik* lahko napačen zapis za *Žitnik* iz *žito*. Priimek *Ježek* je patronimik iz vzdevka *Jež*, medtem ko bi bil koren *ješ* kvečjemu iz *jelša*, iz drevesnega poimenovanja pa ne bi pričakovali priimka s pripono *-ek*. Priimek *Ježovnik* v Zgornji Savinjski dolini označuje posestnika na ježi, priimek *Ješovnik* je sicer lahko istega izvora, lahko pa je nastal iz *jelšovnik* (iz *jelša*) po disimilaciji prvega *u*. Podobno je s priimkom *Žlebnik*, ki je prvotno označeval prebivalca kraja v žlebu, tj. v dolgi in ozki dolini med dvema gorama, medtem ko korena *šleb* z organskim *š* pri nas ni. Na enak način sta razločljiva še priimka *Mošina* namesto *Možina* in *Strušnik* namesto *Stružnik* (iz *struga*). Napačna standardizacija v obratno smer pa se je domnevno izvršila v štajerskem priimku *Sužnik* namesto *Sušnik*, ki prvotno označuje prebivalca na suhem mestu, brez studenca, ali ob kaki presihajoči vodi z imenom *Suba*. V prid domnevi o neetimološki pravopisni posodobitvi priimkov *Šeligo* in *Šeliga* govorita tudi štajerska priimka *Seligo* in *Seliga* (Bezljaj 1974: 543–544), v katerih je »pravopisna posodobitev« ubrala drugo smer.⁸

Literatura

- BEZLAJ, FRANCE (ur.), 1974: *Začasni slovar slovenskih priimkov*. Odgovorni urednik akademik France Bezljaj. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- DE FELICE, EMIDIO, 1978: *Nomi d'Italia*. Volume 3, Marisa–Zulino. Milano: Arnoldo Mondadori Editore.
- KOHLHEIM, ROSE in VOLKER, 2005: *Duden Familiennamen: Herkunft und Bedeutung* [von 20.000 Nachnamen]. Mannheim [etc.]: Dudenverlag.
- LPSRH: *Leksik prezimena Socijalističke republike Hrvatske*. Urednici: Valentin Putanec i Petar Šimunović. Zagreb 1976: Institut za jezik, Nakladni zavod Matice hrvatske.

⁸ Ne preveč tvegano je iz osebnih imen *Želislav*, *Želimir* ipd. mogoče izvesti hipokoristik **Želib* (kakor je npr. *Perdib* iz *Predislav*), ki se tako kot *Šeligo* ohranja samo v zapisu s črko *š*: *Šelib* in *Šilib*. Nemškega izvora ta priimek ne more biti, ker ga tam skorajda ni. Le na avstrijskem Koroškem se najde *Schelich*, kar gotovo predstavlja ponemčeni zapis izvorno slovenskega.